

1 SISUKOKKUVÕTE

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §3 lõige 2 alusel algatas Keskkonnaministeerium ÜF tehnilise abi projekti 2003/EE/16/P/PA/012 “Vooluveekogude ökoloogilise kvaliteedi parandamine” Mustojal paikneva Vihula alumise paisu kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi KMH) 24. aprilli 2006. a keskkonnaministri käskkirjaga nr 504.

Käesoleva keskkonnamõju arendaja, otsustaja ja järevalvaja on EV Keskkonnaministeerium. Ekspertgruppi juhib AS Maves ekspert Silver Riige.

Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Mustoja ökoloogilise kvaliteedi parandamine ning EL Veepoliitika raamdirektiivi kriteeriumite järgi *hea* seisundi saavutamine.

Kavandatava tegevuse erinevatest variantidest ja nende tehnilistest lahendustest annab ülevaate KALADE RÄNDETEE AVAMISE EELPROJEKT VIHULA ALUMISE PAISU JUURES MUSTOJA ÖKOLOOGILISE SEISUNDI PARANDAMISEKS (The conceptual design for allowing fish migration at the dam of Vihula-lower for improvement the ecological quality of the stream of Mustoja).

Kavandatav tegevus toimub Lääne-Viru maakonnas Vihula vallas Vihula külas Vihula alumisel paisul.

Soome lahte suubuva Mustoja pikkus on 27,6 km ja valgla suurus 134,5 km². Alamjooksult alates on Mustojal järgmised paisud (kaugus suudmest, km): Vihula alumine e Mustoja Saeveski pais (5,7), Vihula mõisa pais (6,8) ja Vihula ülemise paisjärve pais (7,5).

Mustoja aasta keskmine arvutuslik vooluhulk Vihula alumise paisu lõikes on 1,2 m³/s. Looduslike eelduste poolest on Mustoja üks paremaid lõheliste elupaiku Eestis. Majanduslikult kasutatavateks liikideks Mustojas on jõesilm, meriforell, jõeforell, haug, särg, teib, ahven, võimalik, et ka siirdesiig, angerjas, vimb ja luts. Olulist tähtsust omavad eelkõige meriforell, jõesilm ja jõeforell.

Kavandatava tegevuse ala paikneb Lahemaa rahvusparki piiranguvööndis ning Natura 2000 loodus- ja linnualal, kus kaitseväärtusteks on oja kui elupaik, liikidest, jõesilm ja paksukojalise jõekarp. Mustoja on Vihula mõisa paisust kuni suudmeni lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikadena kaitstavate veekogude nimistus.

Oluliste keskkonnamõjude kontrollimisel vaadeldi kõigepealt vastavust EL Veepoliitika raamdirektiivi nõuetele (projekti peaesmärgile — vooluveekogu *hea* seisundi taastamine), seejärel hinnati vastavust Eesti õigusaktidele ning planeeringutele ja arengukavadele. Nimetatud vastavuste alusel toimus kavandatava tegevuse variantide esimene hindamisetapp.

Sõelumisest järelejäänud variantide puhul vaadeldi veel järgmisi võimalikke keskkonnamõjusid:

- Mustoja hüdro-morfoloogilisele kvaliteedile,
- Mustoja vee kvaliteedile,
- vee-elustikule (kaladele, põhjaloomastikule),
- Lahemaa Natura 2000 loodusala kaitseväärtustele ja ala terviklikkuse säilitamisele,
- mõju kaitsealadele ja kaitsealustele liikidele,

- jõe kalanduslikule väärtusele,
- maastikule (pinnasele ja jõe kallastele),
- sotsiaalsele elukeskkonnale,
- maakasutusele,
- paisu mõjupiirkonna kinnistutele,
- kultuurilisele pärandile,
- negatiivsete mõjude leevendamise vajadust ja võimalusi.

Vihula alumisel paisul vaadeldi kavandatava tegevuse järgmisi variante:

Variant 1 – Kaldasammaste vahel oleva voolusängi korrastamine, sammaste säilitamine, veskipaisu jäänukite kohale kujundatakse ca 50 m pikkune kalapääs-kärestik koos lõhelastele ja siirdekaladele sobilike kudekohtadega.

Variant 2 – Olemasolevad konstruktsioonid lammutatakse, voolusäng korrastatakse, rajatakse lõhelastele ja siirdekaladele sobilikud kudekohad..

Variant 0 – Kavandatavat tegevust ei toimu.

Õigusaktide nõuetele vastasid kõik variandid.

Projekti eesmärkidele vastasid variandid 1 ja 2, vastavust ei taga 0-variant.

Variante kaaludes osutus kõige suurema positiivse keskkonnamõjuga olevaks variant 2.

Ekspertgrupi ettepanek on rakendada Vihula alumisel paisul kavandataval tegevusel erinevatest variantidest varianti 2. Varuvariantiks on variant 1.